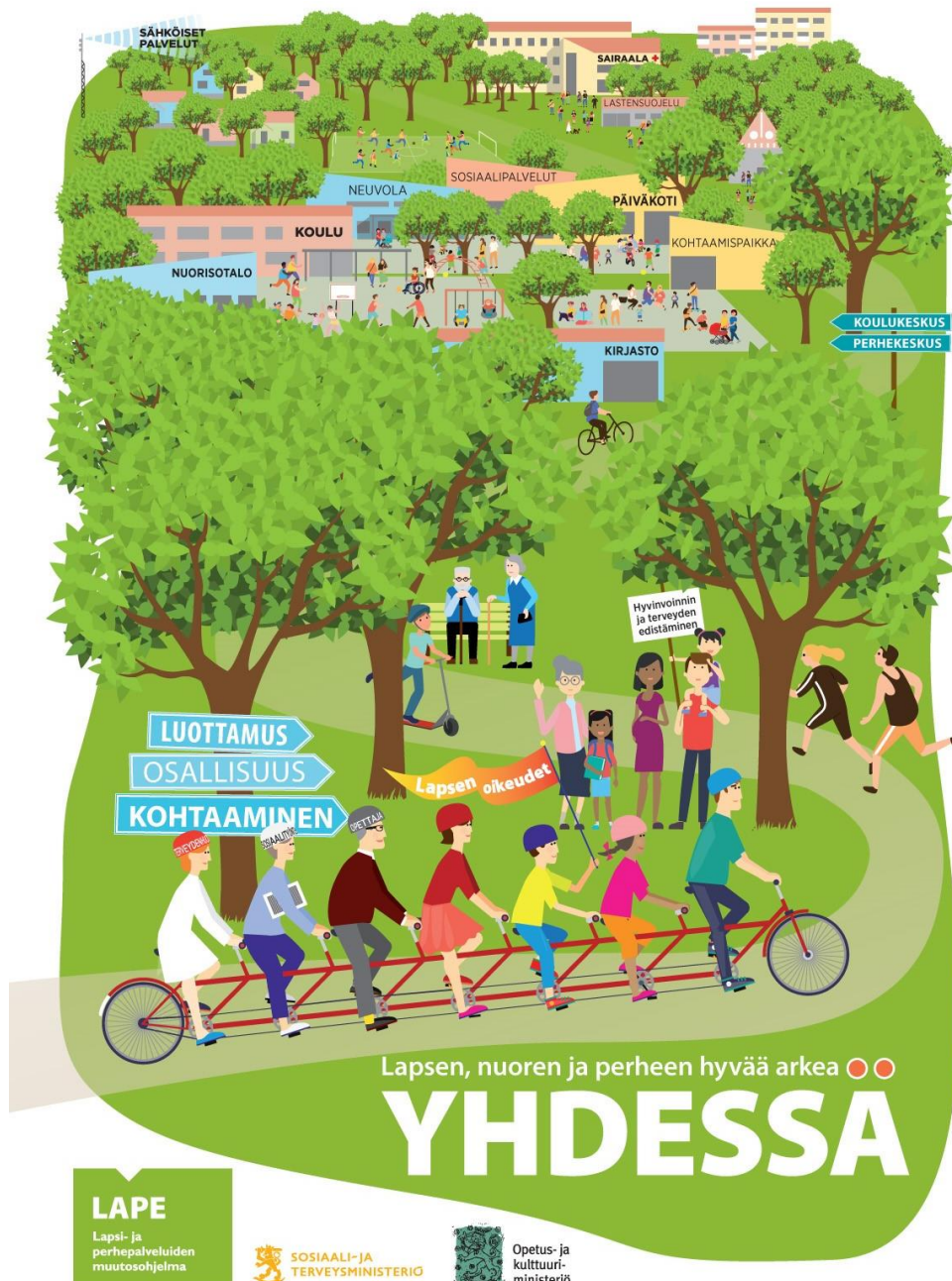

POHJANA: ETELÄ-SAVON LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA JA TOIMINTAOHJELMA VUOSILLE 2022- 2023

<https://lapeetasavo.files.wordpress.com/2022/04/lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelman-painopisteet-ja-toimenpiteet-2022-2023.pdf>

5 RANTASALMEN KUNTAKOHTAINEN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA 2022-2023

Rantasalmen osalta maakunnallista suunnitelmaa on tarkennettu kuntakohtaisten hyvinvointitietojen, strategisten painopisteiden, palvelujen ja toimintamallien sekä suunnitelman toteutumisista seuraavien mittarien osalta.

5.1 KUNNAN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA JA YHTEYS MUIHIN SUUNNITELMIIN

KUNNAN HYVINVOINTIKERTOMUS, STRATEGISET PAINOPISTEET SEKÄ YHTEYS MAAKUNNAN SUUNNITELMIIN

Rantasalmen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma laaditaan osaksi maakunnallista suunnitelmaa ja päivitetään Lastensuojelulain 417/2007 12§ mukaan vähintään joka neljäs vuosi kunnanvaltuustossa hyväksyttäväksi. Lasten ja nuorten – kuten muidenkin kuntalaisten - hyvinvointia seurataan kunnan hyvinvointikertomuksen avulla. Seurannassa voidaan käyttää apuna muutakin saatavilla olevaa tutkimustietoa.

Rantasalmen strategiset painopisteet on asetettu perustuen pääosin Etelä-Savon maakunnallisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteisiin. Kaikkien painopisteiden tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja ennaltaehkäistä ongelmia.

1. Perhekeskustoimintamallin ylläpitäminen

- Tavoite:
Lapsiperheillä on mahdollisuus tavata ammattilaisia ilman ajanvarausta ja asiakkuutta perheille suunnatuissa avoimissa ryhmissä ja saada tukea ja ohjausta matalalla kynnyksellä toivomassaan asiassa sekä ammattilaiselta, että vertaisilta. Lapsiperheille tarjotaan moniammatillisena palveluna vauvakerho sekä lapsiparkkitoimintaa. Perhekeskustoimintamalli tarkoittaa myös sitä, että kunnan lapsiperheiden palvelut sitoutuvat työskentelemään perhekeskustoimintamallin mukaisesti ja toimivat monialaisesti yhteistyötä vahvistaen (Pene- tiimi). Yhteistä arviota hyödyntäen pyritään tarjoamaan perheille heille sopivinta palvelua. Myös perhe itse voi osallistua monialaiseen tiimiin tasavertaisena jäsenenä. Perheitä kohdataan ja heidän toiveitaan kuullaan toiminnan järjestämisessä. Osana perhekeskustoimintaa kunnassamme toimii myös monialainen perheneuvoverkosto, jossa perheet saavat matalalla kynnyksellä ohjausta, vertaistukea sekä erilaisia sote- ja sivistyspalveluja sekä kolmannen sektorin järjestämää toimintaa.

- Vastuutaho: Rantasalmen kunnan varhaiskasvatus, Terveystalon lapsiperhepalvelut, Sosteri lapsiperheiden sosiaalityö/ lastensuojelu (HUOM! Sosiaali- ja terveystoimen vastuutaho vaihtuu hyvinvointialueiden myötä vuoden 2023 alusta alkaen.)
2. Yhteistyön lisääminen siten, että asiakkaan/asiakasperheen osallisuus ja vaikuttamismahdollisuus lisääntyvät. Tavoite: sosiaalityön asiakkuuksien vähentäminen ja perheiden auttaminen/tukeminen varhaisessa vaiheessa, ennen lastensuojelun asiakkuuden tarvetta.
- Vastuutaho: Sosteri /lapsiperheiden sosiaalityö/ lastensuojelu (HUOM! Sosiaali- ja terveystoimen vastuutaho vaihtuu hyvinvointialueiden myötä vuoden 2023 alusta alkaen.)
3. Koululaisten ja opiskelijoiden hyvinvointi ja koulussa viihtyminen. Tavoite, että kouluterveyskyselyn tulokset säilyvät oikeaan suuntaan edistyneiden asioiden osalta vähintään ennallaan ja paranevat kehitettävien, koulunkäyntiin liittyvien kysymysten osalta. Huom! Seuraava kysely vuonna 2023.
- Vastuutaho: koulut
 - Lähtötilanne peruskoulun 4.- 5. lk vuosi 2021
 - o Koulunkäynnistä pitäminen, koulu-uupumus: Pitää koulunkäynnistä 90% (vrt. 75% vuonna 2019, koko maan arvo 76% vuonna 2021)
 - o Luokkayhteisö: Opettajat usein kiinnostuneita siitä, mitä oppilaalle kuuluu 20% (vrt. koko maan arvo 42% vuonna 2021)
 - o Palvelut ja avunsaanti: Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista 42% (vrt. koko maan arvo 56% vuonna 2021)
 - Lähtötilanne peruskoulu 8.- 9. lk vuosi 2021:
 - o Luokassa tai ryhmässä hyvä työrauha 74% (vrt. 69% vuonna 2019)
 - o Ei ole kiusattu koulussa lainkaan lukukauden aikana 82% (vrt. 64% vuonna 2019)
 - o Ei ole osallistunut muiden oppilaiden kiusaamiseen 92% (vrt. 78% vuonna 2019)
 - o Koulunkäynnistä pitäminen ja koulu-uupumus: Pitää koulunkäynnistä 51% (vrt. 58% vuonna 2019)
 - o Vaikeuksia oppimistaidoissa 53% (vrt. 44% vuonna 2019)

- Lähtötilanne lukio I ja II lk vuosi 2021:
 - Luokan oppilaat viihtyvät hyvin yhdessä 94% (vrt. koko maan arvo 86% vuonna 2021)
 - Koulunkäynnistä pitäminen ja koulu-uupumus: Pitää koulunkäynnistä 67% (vrt. 71% vuonna 2019)
 - Koulu-uupumus 29% (vrt. 12% vuonna 2019)
 - Vaikeuksia oppimistaidoissa 50% (vrt. 40% vuonna 2019)
 - Vaikeuksia lukemista vaativissa tehtävissä 29% (vrt. 20% vuonna 2019)
 - Luokassa tai ryhmässä hyvä työrauha 77% (vrt. 90% vuonna 2019)

KUNTAKOHTAISTA LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN HYVINVOINTI-TIETOA

5.1.1 Lasten ja nuorten kasvuolot sekä hyvinvoinnin tila Rantasalmella

Taulukko. Eräitä indikaattoriarvoja (lähde: Sotkanet). Arvot ovat suunnitelman valmistelun aikana viimeisimmät saatavilla olevat ja vuosilta 2019 tai 2020 (paitsi suluissa vanhempi saatavilla oleva luku).

Indikaattori	Rantasalmen arvo	Etelä-Savon arvo	Valtakunnallinen arvo
Lapsiperheiden määrä kaikista perheistä	27,5 % (2020)	30,7 % (2020)	37,9 % (2020)
Yksinhuoltajaperheet kaikista lapsiperheistä	21% (2020)	24,7 % (2020)	23,3 % (2020)
Työllisten määrä väestöstä	34,2 % (2020)	36,2 % (2020)	40,9 % (2020)
Gini-kerroin (käytävissä olevat tulot)	24,2 (2017)	24,7 (2017)	27,7 (2017)
Lasten pienituloisuusaste	17,8% (2020)	12,4% (2020)	11,1 % (2020)
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat kaikista lapsiasuntokunnista	32 % (2020)	26,4 % (2020)	28,7 % (2020)
Terveystiedon aktiivisuus perusopetuksessa (pistemäärä)	68 (2019)	69 (2019)	66 (2019)

Koulutustasomittain	302,7 (2020)	333,4 (2020)	384,2 (2020)
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18-24-vuotiaat vastaavan ikäisestä väestöstä	6,3 % (2020)	3,3 % (2020)	3,5 % (2020)
Perusterveydenhuollon lastenneuvolakäynnit yht. /1000 0-7-vuotiasta	3548 (2020)	2910 (2020)	3010 (2020)
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16-24-vuotiaat vastaavan ikäisestä väestöstä	1,5 % (2016)	1,5 % (2020)	1,2 % (2020)

Useimmat indikaattoriarvot ovat Rantasalmella heikompia kuin maakunnalliset tai valtakunnalliset keskiarvoluvut. Siksi edellisessä hyvinvointikertomuksessa todettiin erityisen tärkeäksi panostaa jatkossa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistoimenpiteisiin.

5.1.2 Lastensuojelun tarve Rantasalmella

THL:n Sotkanet-indikaattorin mukaan kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17 vuotiaat vuonna 2019 oli 3,1 %. Sijoitetuista laitossijoitusten osuus oli 41,2 % ja perhehoidon sijoitusten osuus 47,5%.

Rantasalmen hyvinvointisuunnitelman vuosittaisen raportin 2020 mukaan lastensuojelun avo- huollollisten tukitoimien piirissä on ollut 0-17 –vuotiaita vuoden aikana 7,8 % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL). Etelä-Savossa vastaava arvo on ollut 5,6% ja koko maan arvo 3,8%. Rantasalmella lastensuojelun tarve on valtakunnan ja Etelä-Savon tasolla keskiarvoa suurempaa. Myös sijoitettujen lasten määrä on maakuntaan ja koko väestöön verrattuna keskiarvoa suurempaa. Perhehoidon palvelut / suhdeluku laitoshoitoon nähden. Suhdeluku perhehoidon ja

laitoshoidon välillä on 0,40 eli 40 % sijaishuollossa olevista on laitoshuollossa ja 60 % perhehoidossa.

5.2 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN KUNTAKOHTAISET TOIMENPITEET

5.2.1 Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät ja ongelmia ehkäisevät toimet ja palvelut Rantasalmella

5.2.1.1 Kunnallinen varhaiskasvatus ja lapsiperheiden kotipalvelu

Varhaiskasvatus on ennen kaikkea lapsen oikeus, joten kaikki lapset (0-5 v) ovat tervetulleita varhaiskasvatuksen piiriin. Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämän piireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatus koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Varhaiskasvatus tukee lapsen elinikäistä oppimista, jossa leikillä on tärkeä merkitys. Ammattitaitoinen henkilöstö toimii yhteistyössä lasten huoltajien kanssa, jossa ensisijainen kasvatusvastuu on huoltajilla. Yhteistyön tavoitteena on hyvinvoiva, kasvava, kehittyvä ja oppiva lapsi.

Rantasalmen kunnan varhaiskasvatuspalveluita ovat suunnitelman valmisteluvaiheessa varhaiskasvatus kahdessa päiväkodissa, Kerttulassa ja vuoropäiväkoti Käenkellossa. Vuorohoito on tarkoitettu säännöllisesti vuorotyötä tekevien perheiden lapsille ja sitä tarjotaan vanhempien työstä johtuvan tarpeen mukaan. Vuorohoitoon ei ole subjektiivista oikeutta. Lisäksi varhaiskasvatusta järjestetään perhepäivähoidossa Tuusmäessä ja Hiltulassa. Vuoropäiväkoti Käenkelon Oskari-ryhmä tai Ryhmäperhepäiväkoti Pikku Oskari toimii määräaikaisena ta-soittaen varhaiskasvatuskysynnän huippuja. Varhaiskasvatuspaikkojen kysyntä vaikuttaa siihen, onko käytössä Oskari-päiväkotiryhmä vai ryhmäperhepäiväkoti Pikku Oskari.

Avointa varhaiskasvatustoimintaa tarjotaan pääsääntöisesti kotona lapsiaan hoitaville perheille. Avoimen toimintaan kuuluvat perhekerhot. Kirkkorinteen perhekerhot toimivat yhteistyössä luterilaisen seurakunnan kanssa ja vauvakerho yhteistyössä neuvolan perhetyön kanssa.

Varhaiskasvatusmaksut määritetään varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain (1503/2016) mukaan. Rantasalmella on käytössä tuntiperusteinen asiakasmaksu, joka perustuu asiakasmaksusopimukseen, jossa asiakas on arvioinut kuukausimaksuun sisältyvän tuntimäärän. Asiakasmaksu määräytyy kuukausittain korkeimman varatun tuntimäärän mukaisesti.

Lapsen hoitaminen kotona lasten kotihoidontuen avulla on kunnallisen varhaiskasvatuksen vaihtoehto. Jotta perheellä on mahdollisuus saada kotihoidon tukea, ei lapsella voi samanaikaisesti olla varhaiskasvatussijoitusta päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Kuitenkin esimerkiksi kahden lapsen perheissä voi toisella lapsista olla päivähoitosijoitus, jolloin kotihoidon tukea maksetaan kotona olevasta lapsesta. Suunnitelman valmisteluvaiheessa on palvelulautakunta päättänyt myös, että kuntalisää kokeillaan yhdeksi toimintakaudeksi Rantasalmen kunnan varhaiskasvatuspalveluksi ja sitä maksetaan ensin määräaikaisesti kokeiluluontoisena 1.8.2022 – 31.5.2023 välisenä aikana. Kuntalisän suuruus on 250 € / perhe. Kuntalisän jatkoa pohditaan ennen määräaikaisen kokeilujakson päättymistä.

Varhaiskasvatuksessa tunnustetaan lapsen tuen tarve ja järjestetään tarkoituksenmukaista tukea tarpeen ilmettyä. Riittävän aikaisella ja oikein kohdennetulla tuella voidaan edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla voidaan ehkäistä lapsen ongelmien syntymistä, kasvamista ja monimuotoistumista. Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Lapsen tuen tarpeen havaitsemisessa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa yhteistyö lapsen, huoltajan, varhaiskasvatuksen opettajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan sekä varhaiskasvatuksen muun henkilöstön kanssa on tärkeää. Huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu erityisesti, kun lapsella on tuen tarvetta. Lapsi voi saada tukea myös muiden lapsia ja perheitä koskevien palvelujen kautta, kuten lastenneuvolasta, kasvatus- ja perheneuvolasta tai vammaispalveluista. Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tuki järjestetään osana varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa.

Lapsiperheiden kotipalvelu

Lapsiperheiden kotipalvelu kuuluu varhaiskasvatuksen palveluihin ja on harkinnanvaraista palvelua. Lapsiperheiden kotipalvelu on tarkoitettu välttämättömän tilapäisen lastenhoitoavun tai kodinhoitoavun tarpeessa oleville lapsiperheille. Palvelun tarkoituksena on auttaa kodin askareissa ja lastenhoidossa sekä tarvittaessa tukea perhettä arjen haasteissa.

Lapsiperheiden kotipalvelussa työskentelee kaksi työntekijää, joista toinen on avoimen varhaiskasvatustoiminnan ohjaaja (varhaiskasvatuksen sosionomi) ja toinen on lähihoitaja.

Palvelun piiriin ohjautuminen tapahtuu pääsääntöisesti siten, että perheet kysyvät palvelua, mutta myös päivähoidon henkilöstö, terveydenhuollon ja sosiaalityön henkilöstö voi ohjata perheitä ottamaan yhteyttä. Kotipalvelua on tarjolla pääsääntöisesti päiväaikaan maanantaista perjantaihin. Perheen tilanteesta riippuen voidaan tilapäisesti ja erikseen sopien perheessä työskennellä myös muuna ajankohtana.

Lapsiperheiden kotipalvelu on maksutonta.

5.2.1.2 Terveydenhuollon perhetyö: Perheneuvo, varhaisen tuen perhetyö ja perhepalvelukeskus

Perheneuvo on Etelä-Savon Perheneuvon mukaista toimintaa. Ydintiimissä on Rantasalmella neljä työntekijää: varhaisen tuen perhetyöntekijä (vastuuhenkilö), avoimen varhaiskasvatus-toiminnan ohjaaja, koulukuraattori ja perhetyöntekijä. Yhteydenottokanavana perheille on soitto ja sähköinen yhteydenottolomake. Asiantuntijaverkostona hyödynnetään kunnassa jo olemassa olevaa työryhmää: PENE- tiimiä. Perheneuvon yhteydenotot tilastoidaan erilliseen Etelä-Savon yhteiseen tilastopohjaan. Perheneuvoa kehitetään yhteistyössä Etelä-Savon perheneuvoverkoston ja paikallisen LAPE-työryhmän kanssa.

Varhaisen tuen perhetyö

Varhaisen tuen perhetyössä jokaiselle lasta odottavalle perheelle tarjotaan perhetyöntekijän kotikäyntiä raskausviikoilla 30-32. Käynnillä menetelmänä on THL:n Raskauden aikainen vanhemman ja syntyvän lapsen vuorovaikutusta tukeva haastattelu. Perheille tarjotaan kotikäynti tai yhteydenotto myös vauvan syntymän jälkeen vauvan ollessa 3-5-kuinen. Vauvapäiväkäynnin aihealueina on vauvan uni, perheen sopeutuminen vauvan syntymän tuomaan muutokseen arjessa ja parisuhde tai jokin perheen itse tärkeäksi katsoma aihe. Varhaisen tuen perhetyöhön ohjautuu perheitä perheiden omalla yhteydenotolla, Vauva-kerhosta tai neuvolan kautta perhetyön kriteerien ja perheen oman tuen tarpeen kokemuksen mukaisesti. Vauva-kerho on vauvaperheiden avointa vertaistuellista toimintaa, jolla pyritään tukemaan perheiden jaksamista ja verkostoitumista paikkakunnalla.

Perhepalvelukeskus

Perhepalvelukeskus on eri ammattiryhmistä koostuva asiantuntijaorganisaatio, josta lapsilla ja perheillä on mahdollisuus saada moniammatillista asiantuntija-apua ja tukea ilman lähetettä.

Perhepalvelukeskus palvelee silloin, kun perheellä on huoli lapsen kehityksestä yleensä, puheen ja kielen kehityksestä tai käyttäytymisestä, lapsen oppiminen tai koulunkäynti ei suju tai on pulmia kavereiden kanssa. Perhepalvelukeskuksesta voi saada myös tukea vanhemmuuteen ja kasvatukseen ja apua, kun perheessä on vaikeita ristiriitoja tai elämäntilanteita.

Suunnitelman valmisteluvaiheessa perhepalvelukeskus on Sosterin palvelua ja toimii Savonlinnassa. Perhepalvelukeskuksen työntekijä on myös mukana kuntamme PENE-tiimissä kuukausittain.

5.2.1.3 Koulut ja oppilas- ja opiskeluhuolto

Oppilas- ja opiskeluhuollon palvelut on kuvattu kappaleessa 5.3.

5.2.1.4 Lasten ja nuorten harrastustoiminnan tukeminen

Kunta myöntää palveluseteleitä, nk. LaKu-passeja (Lasten Kulttuuri-passi) taloudellista ja muuta tukea tarvitsevien lasten ja nuorten harrastustoimintaan Rantasalmella. Vuonna 2018 tähän tarkoitukseen on saatu kuolinpesälahjoitus. Lapsi tai nuori voi saada passin koulukuraattorilta tai muulta lapsen kanssa työskentelevältä kunnan työntekijältä (esim. luokanopettaja, varhaiskasvatuksen opettaja) tai kunnan yhteistyötaholta (esimerkiksi seurakunnan nuorisotyöntekijä) ja sen sisältö sovitaan yhdessä lapsen tai nuoren (ja tarvittaessa hänen perheensä) ja työntekijän kanssa. Passilla voi saada maksuttoman osallistumisen kansalaisopiston kursseille, leirille tai yhdistyksen toimintaan, ja se voi tarvittaessa sisältää myös mahdollisuuden maksuttomiin harrastusvälineisiin (esim. soitinvuokra).

LaKu-passi -käytäntö on suunniteltu yhteistyössä Lastenkulttuurikeskus Verson kanssa. Verso on opetus- ja kulttuuriministeriön tuella ja jäsenkuntien rahoituksella toimiva organisaatio, jonka tavoitteena on lasten ja nuorten yhtäläiset mahdollisuudet kulttuuri- ja taide-elämään.

Kirjasto lainaa ja välittää Rantasalmen kunnan testamentti- ja lahjoitusvaroin hankkimia harrastevälineitä, kuten potkulautoja varusteineen, lapsille ja nuorille.

Lisäksi sosiaalihuoltolain mukaisista perhepalveluista ja lastensuojelun palveluista tuetaan taloudellisesti vähävaraisten lapsiperheiden harrastamista.

5.2.2. Lastensuojeluun varattavat voimavarat sekä lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä oleva lastensuojelun palvelujärjestelmä Rantasalmella

Suunnitelman valmisteluvaiheessa lastensuojelun viranomaispalvelut ostetaan Itä-Suomen sairaanhoitopiiriltä eli Sosterilta (Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä) 1.1.2020 alkaen. Lastensuojelussa työskentelee kaksi sosiaalityöntekijää. Lastenvalvojapalvelut on keskitetty Savonlinnan toimipisteeseen. Lastensuojelun sosiaalityöntekijät tekevät palvelutarpeen arviot sekä myöntävät sosiaalihuollon / lastensuojelupalvelut ja toimivat lapsen asioista vastaavana sosiaalityöntekijänä. Esimiehenä ja lastensuojelun johtavana viranhaltijana toimii Sosterin joh-

tava sosiaalityöntekijä. Sosterissa toteutetaan systeemistä työtettä. Rantasalmella työskentelevät lastensuojelun työntekijät on koulutettu systeemisen mallin mukaiseen työskentelyyn keväällä 2021. Lastensuojelun systeeminen tiimi on koottu syksyllä 2021.

Lastensuojelun palvelut tuottaa Suomen Terveystalo Oy. Osa palveluista tuotetaan Terveystalon omana palveluna ja osa ostopalveluina. Avohuollon palveluista perhetyö tuotetaan pääasiassa omana Terveystalon lähipalveluna paikkakunnalla (2-3 perhetyöntekijää). Tarpeen mukana avohuollon palveluja ostetaan yksityisiltä palveluntuottajilta. Sijaishuollon palvelut tuotetaan kokonaan ostopalveluna.

5.2.3. Yhteistyön järjestäminen eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä Rantasalmella

Peruskoulujen ja lukion opiskeluhoitoa ohjaavat opiskeluhoitosuunnitelmat – käytänteet on kuvattu seuraavassa kappaleessa 5.3. Peruskoulu tekee yhteistyötä lastensuojelun kanssa ja tekee tarvittaessa lastensuojeluilmoituksen esimerkiksi liiallisten poissaolojen vuoksi.

Lukio tekee yhteistyötä etsivä nuorisotyöntekijän kanssa: mikäli opiskelijalla havaitaan elämänhallintaongelmia esimerkiksi runsaiden poissaolojen tai edistymättömien opintojen suhteen, voi etsivä nuorisotyöntekijä olla nuoren tukena tarvittavan ajan.

Psykiatrinen sairaanhoitaja on tarvittaessa oppilaiden ja opiskelijoiden tukena. Palvelu on saatavissa terveyskeskuksella mielenterveysvastaanotolla tai sovitusti koululla.

Yhteistyöfoorumit Rantasalmella:

LaPe -työryhmä, jossa kaikki perheiden kanssa keskeiset toimijat (varhaiskasvatus, neuvola, koulu, etsivä nuorisotyöntekijä, lapsiperheiden palvelut, lapsiperheiden kotipalvelu, kouluterveydenhuolto, lastensuojelu, kunnan edustaja ja järjestöt) kokoontuvat säännöllisesti noin kolme kertaa vuodessa. Rantasalmen LaPe-työryhmän keskeinen tehtävä on jatkaa, jalkauttaa ja vahvistaa LaPe –hankkeen käynnistämää toimintamallia. Lape- työryhmä osallistuu kunnan lapsiperhepalveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen ja pitää yllä myös organisaatioiden välistä yhteistyötä.

Perheneuvon monialaisena asiantuntijaverkostona toimii PENE-tiimi, Rantasalmen kunnan lapsiperhepalveluiden työntekijöistä koostuva moniammatillinen työryhmä, joka kokoontuu kuukausittain. Tiimissä on aina edustettuna perhetyö, lastensuojelu, perhepalvelukeskus sekä lapsiperheiden kotipalvelu / avoin varhaiskasvatus. Perheen tilanteen käsittelyyn osallistuvat perheen lasten/lapsen iästä riippuen varhaiskasvatus, oppilashuolto ja/tai neuvolapalvelut. Kutsuttuna tiimin kokoontumiseen osallistuvat koulun ja mielenterveyspalveluiden edustajat. PENE-tiimi tarjoaa mahdollisuuden ammattilaisten konsultointiin ja monialaisen näkökulman

saamiseen perheen tilanteeseen. Tiimissä on mahdollista myös sopia työntekijöiden keskinäisestä yhteistyöstä. Halutessaan asiakkaalla/ asiakkailta on mahdollisuus osallistua tiimin koontumiseen, jossa perheen tilannetta käsitellään. Osallistumisesta tulee sopia ennakkoon oman työntekijän kanssa.

Aikaisemmin toiminut NEVA-työryhmä (varhaiskasvatuksen ja neuvolan välinen yhteistyöryhmä) toimii nykyisin PENE-tiimin ”sisällä”, sillä tällä hetkellä PENE-tiimissä on edustettuna myös varhaiskasvatus.

POLKU-työryhmä on varhaiskasvatuksen ja koulun yhteistyötä. Polku -työryhmän tarkoitus on vaihtaa tietoja yhteistyössä varhaiskasvatuksen opettajien ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan sekä esiopettajan ja koulun erityisopettajan kesken, jotta esiopetusta voidaan suunnitella etukäteen ennen esiopetuksen alkua lasten tarpeet huomioiden sekä tukea viskarien tietojen ja taitojen oppimista ennen esiopetukseen siirtymistä.

5.3 OPISKELUHUOLLON KUNTAKOHTAISET PALVELUT, TOIMENPITEET

5.3.1. Opiskeluhuollon palvelut Rantasalmella

5.3.1.1 Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuoltoon kuuluu

- oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
- vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen
- oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen sekä pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen
- kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta
- suun terveydenhuolto
- oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset
- IPC-menetelmän käyttö nuoren masennusoireilun ehkäisyyn ja hoitoon, tukikäynnit noin 5-6 kertaa

Kouluterveydenhoitaja tekee perusterveystarkastukset kaikille 2., 3., 4., 6., 7. ja 9. luokan oppilaille sekä lukion ykkösluokkalaisille. Luokilla 1., 5. ja 8. suoritetaan laajat terveystarkastukset, joihin huoltajat kutsutaan mukaan. Lukion II luokan pojilla terveystarkastus on samalla kutsuntojen ennakkoterveystarkastus.

Kouluterveydenhoitaja on Rantasalmella paikalla arkisin virka-aikana maanantaista perjantaihin (1 pv/vko terveydenhoitajan työajasta on määritelty ennaltaehkäisevään päihdetyöhön). Kouluterveydenhoitajan työpiste sijaitsee lukiorakennuksen päädyssä, koulukuraattorin työhuoneen vieressä, ja kumpikin palvelu on siten lähellä Rantasalon peruskoulun oppilaita ja lukion opiskelijoita.

Kouluterveydenhuollosta vastaa suunnitelman valmisteluvaiheessa Terveystalo.

5.3.1.2 Koulukuraattoripalvelu

Koulukuraattori on kouluissa työskentelevä sosiaalialan asiantuntija. Kuraattorin tekemän työn tarkoituksena on järjestää oppilaille riittävä tuki ja ohjaus sekä muut tarpeelliset toimet koulunkäyntiin ja oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi sekä koulun ja kotien välisen yhteistyön kehittämiseksi. Luokan työilmapiiri ja työrauhan ylläpitäminen, opettajan ja oppilaan väliset ristiriitatilanteet, koulupinnaus, kiusaaminen, kotiongelmien ja erilaiset koulun tai luokan vaihtumisesta johtuvat siirtymävaiheet ovat tyypillisiä tilanteita, joissa kuraattoria tarvitaan avuksi.

IPC -ohjaus tarvittaessa mielialaoireilevalle nuorelle, käynnit 3-6 kertaa.

Kuraattori keskustelee luottamuksellisesti oppilaan/opiskelijan kanssa ja tekee tarpeen mukaan yhteistyötä opettajien, perheen, viranomaisten ja muiden oppilaan elämään vaikuttavien tahojen kanssa. Kuraattori kuuluu koulun opiskeluhoitoryhmään, joka suunnittelee ja arvioi koko kouluyhteisön asioita. Hän osallistuu tarvittaessa opettajainkokouksiin ja vanhempainiltoihin sekä tekee selvityksiä ja antaa lausuntoja.

Rantasalmella kuraattori on pääsääntöisin tavoitettavissa viitenä päivänä viikossa klo 8-16 välisenä aikana. Kuraattorin työhön sisältyy 10% museo ja kotiseutuarkistotyötä, joka painottuu kesäkuulle. Suunnitelman valmisteluvaiheessa kunta tuottaa kuraattoripalvelun itse.

5.3.1.3 Koulupsykologipalvelu

Koulupsykologi tuottaa lakisääteisiä psykologin palveluja osana opiskeluhoitoa. Koulupsykologin työn tavoitteena on selvittää ja arvioida lapsen ja nuoren kehityksessä, koulunkäynnissä, opiskelussa tai oppimisessa esiin tulevia vaikeuksia psykologisten tutkimusten kautta. Näiden perusteella suositellaan sekä suunnitellaan tarvittavaa tukea ja toimenpiteitä yhdessä perheen, koulun sekä tarvittaessa muiden oppilaan kanssa toimivien tahojen kanssa. Tämän lisäksi koulupsykologi tarjoaa keskustelutukea, neuvontaa sekä ohjausta oppilaille ja heidän perheilleen lasten ja nuorten kehitykseen, psyykkiseen terveyteen ja hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä. Tarvittaessa psykologi ohjaa muihin tarvittaviin palveluihin. Psykologi tekee yhteistyötä koulun henkilökunnan kanssa ja on osa moniammatillista opiskeluhoitoryhmää. Psykologi antaa konsultaatiota koulun henkilökunnalle sekä muille yhteistyöverkostoille.

Rantasalmella psykologi on tavoitettavissa pääsääntöisesti neljänä päivänä viikossa tiistaista perjantaihin, klo 8-16 välisenä aikana. Psykologin asiakkaaksi ohjaututaan useimmiten opettajan tai koulun muun työntekijän kautta oppilaan ja/tai vanhemman suostumuksella. Asiakkaaksi voi hakeutua myös oppilas ja/tai vanhempi itse. Myös muu sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilainen (esim. sosiaalityöntekijä, koululääkäri) voi ohjata oppilaan koulupsykologin asiakkaaksi.

5.3.1.4 Erityisopetus peruskoulussa

Erityisopetus on koulun tarjoama tukitoimi, jonka tavoitteena on parantaa oppimisvalmiuksia ja -taitoja, edesauttaa perustaitojen ja -tietojen omaksumista sekä turvata oppimisedellytykset, jos ilmenee oppimisvaikeuksia tai tuen tarpeita. Erityisopetus pyrkii ennaltaehkäisemään oppimisvaikeuksien syntyä sekä tunnistamaan vaikeudet mahdollisimman varhain, jotta oppilasta osataan auttaa oikeiden tukitoimien avulla.

Osa-aikainen erityisopetus

Osa-aikaisella erityisopetuksella pyritään ennaltaehkäisemään, vähentämään ja korjaamaan oppimis- ja sopeutumisvaikeuksia. Yksilöllisten edellytysten mukaisesti oppimistavoitteisiin pyritään yhteistyössä luokan-/aineenopettajan ja vanhempien kanssa. Erityisopettajat tukevat pääasiassa tehostetun ja erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden opiskelua. Ennaltaehkäisevästi tukea saavat myös muut koulun oppilaat, ensisijaisesti esi- ja alkuopetusluokilla. Tarvittaessa oppimisvaikeuksia ja muita koulunkäyntiin liittyviä ongelmia selvitetään yhteistyössä psykologin tai muun asiantuntijan kanssa.

Oppilaat ohjautuvat erityisopetukseen erilaisten kartoitusten, opettajien, vanhempien tai oppilaiden itsensä tekemien aloitteiden pohjalta. Erityisopetus voi olla tilapäinen tai pysyvä opetusjärjestely. Osa-aikainen erityisopetus tapahtuu yksilö- tai pienryhmäopetuksena oppituntien aikana. Erityisopettaja voi toimia myös samanaikaisopettajana luokassa. Alakoulussa tuen pääpaino on niin lukemisen ja kirjoittamisen kuin myös matematiikan ongelmien ratkaisemisessa ja ennalta ehkäisemisessä. Yläkoulussa erityisopetusta annetaan tarvittaessa kaikissa oppiaineissa.

Rantasalmen yhtenäiskoulussa työskentelee suunnitelman valmisteluvaiheessa yksi laaja-alainen erityisopettaja sekä kaksi erityisluokanopettajaa. Näiden lisäksi lukuvuodeksi 2021-2022 on hankerahalla palkattu yksi resurssierityisopettaja. Koululla on avoinna laaja-alaisen erityisopettajan virka syksystä 2022 alkaen. Alakoulun laaja-alainen erityisopettaja työskentelee esikoulussa, sekä luokilla 1. - 4. Resurssierityisopettaja antaa tukea lähinnä luokkien 5. – 6. lk oppilaille. Uusi laaja-alainen erityisopettajan tulee opettamaan sekä al- että yläkouluikäisiä oppilaita. Yläkoulun erityisluokanopettaja työskentelee pääasiassa pienluokassa, mutta toimii myös muiden yläkoulun oppilaiden laaja-alaisena erityisopettajana. Erityisopettajat konsultoivat muita opettajia oppimisvaikeuksiin ja kolmiportaisen tuen pedagogisiin asiakirjoihin liittyvissä asioissa.

Kokoaikainen erityisopetus

Kokoaikainen erityisopetus toteutetaan pienluokassa, erityisluokanopettajan ja koulunkäynninohjaajien ohjauksessa. Suunnitelman valmisteluvaiheessa Rantasalmen yhtenäiskoulussa on kaksi pienluokkaa. Alakoulun pienluokassa opiskelee lukuvuonna 2021-2022 oppilaita luokilta 3. – 6. ja yläkoulun pienluokassa luokalta 9. Pienluokassa oppilas saa yleisen, tehostetun ja erityisen tuen mukaisen tuen oppimiseen ja koulunkäyntiin. Oppimistavoitteiden sisältö ja laajuus voivat olla yleisopetuksen mukaiset tai henkilökohtaisesti suunniteltu. Tavoitteet määritellään yhdessä oppilasta opettavien opettajien, huoltajien ja oppilaan kanssa. Tarvittaessa oppilashuoltohenkilöstöä ja muita asiantuntijoita voi olla mukana suunnittelussa. Ohjaamisen, oppimisen ja koulunkäynnin ohjaavaksi suunnitelmaksi tehostetun tuen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai erityisen tuen oppilaalle HOJKS -asiakirja (Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma).

5.3.1.5 Opiskelun tuki lukiossa

Lukiossa tehdään ensimmäisen opiskeluvuoden aikana kaikille uusille opiskelijoille vapaaehtoinen lukiseulonta ja tarvittaessa yksilötesti lukihäiriön selvittämiseksi ja Ylioppilastutkintolautakunnan vaatimien lausuntojen kirjoittamiseksi. Erityisopettaja tiedottaa opiskelijoita kli-

nikkamuotoisesta erityisopetuksesta ja aikoja voi varata oman tarpeen mukaan. Aineenopettajat antavat tarvittaessa tukiopetusta ja muuta yksilöllistä tukea. Yleisimpiä keinoja tukea opiskelua on pilkkoa koealue pienempiin osiin, myöntää lisää aikaa koetilanteissa, ottaa vastaan myös suullisia näyttöjä ja painottaa arvioinnissa muita tuotoksia kuin koearvosanoja. Etsivä nuorisotyöntekijä auttaa tarvittaessa koulunkäynnin edistämässä.

5.3.2. Opiskeluhuollon toimintamalli Rantasalmella

Peruskoulujen ja lukion opiskeluhoitoa ohjaavat opiskeluhoitosuunnitelmat, joissa on kuvattu palvelun eri muodot ja toimintamallit. Kunnan opiskeluhoitoa ohjaa moniammatillinen ohjausryhmä, joka määrittää lukuvuosisikohtaisesti painopisteet toiminnalle ja seuraa ja arvioi niiden toteutumista. Koulukohtaiset opiskeluhoitoryhmät seuraavat opiskeluhoollon tarvetta ja toimenpiteiden onnistumista lukuvuosisikohtaisesti ja pohtivat uusia toimintamalleja. Lapselle ja nuorelle keskeinen palvelumuoto on opiskeluhoollon asiantuntijaryhmä, jonka kutsuu koolle joku lapsen kanssa työskentelevä aikuinen lapsen ja/tai huoltajan suostumuksella toivotulla kokoonpanolla. Kokouksissa kartoitetaan tilanne, sovitaan tukitoimista ja niiden seuraamisesta.

5.4 KUNTAKOHTAISEN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN ARVIOINTI

Suunnitelman toteutumisen seurannasta vastaa kunnan opiskeluhoollon ohjausryhmä ja arviointi tehdään lukuvuosisikohtaisesti kevätlukukauden kokouksessa. Strategisten painopisteiden toteuman tila tarkastellaan vuosittain seuraavin perustein:

1. Perhekeskustoimintamallin ylläpitäminen

- Vauvakerho- ja lapsiparkki moniammatillisena palveluna lapsiperheille
 - o Mittari: palvelujen toteutuminen, asiakasmäärä

- Rantasalmella toimiva monialainen perheneuvoverkosto, jossa perheet saavat matalla kynnyksellä ohjausta, vertaistukea sekä erilaisia sote- ja sivistyspalveluja sekä kolmannen sektorin järjestämää toimintaa.

- Mittari: Etelä-Savon perheneuvon tilastoinnin koonnista vastaa perhekeskuskoordinaattori, joka toimittaa tilaston kuntaan puolivuositain: perheneuvon puheluiden lkm (saavutettavuus)
- Perhekeskustoimintamalli tarkoittaa myös sitä, että kunnan lapsiperheiden palvelut sitoutuvat työskentelemään perhekeskustoimintamallin mukaisesti ja toimivat monialaisesti yhteistyötä vahvistaen (Pene- tiimi). Yhteistä arviota hyödyntäen pyritään tarjoamaan perheille heille sopivinta palvelua. Myös perhe itse voi osallistua monialaiseen tiimiin tasavertaisena jäsenenä. Perheitä kohdataan ja heidän toiveitaan kuullaan toiminnan järjestämisessä.
 - Mittari: Sähköinen kysely perheille syksyn 2022 aikana. Kyselyssä selvitetään asiakastytyväisyyttä, palveluiden käyttöastetta, asiakkaiden kokemuksia, toiveita ja kehittämideoita. HUOM! Kysely toteutuu, mikäli kunnalla tai muulla yhteistyötaholla on ajantasainen Webropol-kyselyn lisenssi, jota voidaan hyödyntää. Mikäli sähköinen kysely ei toteudu, harkitaan mahdollisuutta toteuttaa kysely paperiversiona.
 - Mittari: Pene -tiimiin tulevien tapausten määrä ja toteutuneiden tapaamisten määrä
- 2. Sosiaalityö: Yhteistyön lisääminen siten, että asiakkaan/asiakasperheen osallisuus ja vaikuttamismahdollisuus lisääntyvät
 - Mittari: sosiaalityön asiakkuuksien määrä (kpl)
- 3. Koululaisten ja opiskelijoiden hyvinvointi ja koulussa viihtyminen
 - Mittari: Kouluterveyskyselyn tulokset seuraavien indikaattorien osalta:
 - Peruskoulu 4.- 5. lk
 - Koulunkäynnistä pitäminen, koulu-uupumus: pitää koulunkäynnistä (90% vuonna 2021)
 - Luokkayhteisö: opettajat usein kiinnostuneita siitä, mitä oppilaalle kuuluu (20% vuonna 2021)
 - Palvelut ja avunsaanti: Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista (42% vuonna 2021)

- Peruskoulu 8.- 9. lk
 - Luokassa tai ryhmässä hyvä työrauha (74% vuonna 2021)
 - Ei ole kiusattu koulussa lainkaan lukukauden aikana (82% vuonna 2021)
 - Ei ole osallistunut muiden oppilaiden kiusaamiseen (92% vuonna 2021)
 - Koulunkäynnistä pitäminen ja koulu-uupumus: pitää koulunkäynnistä (51% vuonna 2021)
 - Vaikeuksia oppimistaidoissa (53% vuonna 2021)

- Lukio I ja II lk
 - Luokan oppilaat viihtyvät hyvin yhdessä (94% vuonna 2021)
 - Koulunkäynnistä pitäminen ja koulu-uupumus: pitää koulunkäynnistä (67% vuonna 2021)
 - Koulu-uupumus (29% vuonna 2021)
 - Vaikeuksia oppimistaidoissa (50% vuonna 2021)
 - Vaikeuksia lukemista vaativissa tehtävissä (29% vuonna 2021)
 - Luokassa tai ryhmässä hyvä työrauha (77% vuonna 2021)

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila kuvataan myös kunnan laajassa hyvinvointikertomuksessa.